

Georges Politzer

(3 Mayıs 1903 - 23 Mayıs 1942)

Politzer'i tanımayan yeni kuşaklar için yaşamöyküsünün en belirgin çizgilerini anımsatmak yararlı olabilir. Georges Politzer 3 Mayıs 1903'te, kuzey Macaristan'da küçük bir kent olan Nagyvarad'da (bugün bu kent Romanya'nın sınırları içinde kalan Oradea'dır) dünyaya gelmiş bir Macar Yahudisidir. Özgür düşünceli olan babasının sürekli olarak tacize uğraması üzerine, 17 yaşında Fransa'ya göç etmiş ve tamamen Fransızlaşmıştır. Fransa'nın o sırada verebileceği en ileri felsefe öğreniminin bütün basamaklarını hızla tırmanmış, önce liselerde hoca, sonra da üniversitede öğretim üyesi olmuştur. Başta Bergsonçuluk olmak üzere, idealist felsefelerle mücadele etmiştir. Bu arada bireylerin; beden ve toplumun etkilerini kendilerine özgü biçimde nasıl yoğurduklarını araştıran "somut" bir tinbilime (psikolojiye) merak sarmıştır. (1928'de, *Tinbilimin Temellerine Eleştiri*'yi yayınlamıştır.) II. Dünya Savaşında Fransa Almanya'nın işgaline uğrayınca direnişçilere katılmış ve Eylül 1940'ta, *Özgür Üniversite* dergisini gizli olarak yayınlamaya başlamıştır. Mart 1941'de, Nazilere karşı, yine gizli olarak *XX. yüzyılda Devrim ve Karşıdevrim* başlığıyla bir broşür çıkarmıştır. Şubat 1942'de, kendisi gibi öğretim üyesi olan eşiyile birlikte tutuklanmış, ağır işkenceye karşın hiç sır vermemiş, Almanlarla işbirliği yapma karşılığında, ailesiyle birlikte özgür ve maddi açıdan rahat bir yaşam vaadini elinin tersiyle ittikten sonra, 23 Mayıs 1942'de kurşuna dizilmiştir. Yaşamı bir Nazi kampında son bulan eşinin naklettiğine göre, infazından önce kendisini hücrelerinde ziyaret eden Georges Politzer, 39 yaşında karşısına çıkan ölüme, ışıl ışıl parıldayan bir dinginlik içinde yürümüştür.

Cem Eroğul

1964 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi. Yüksek lisansını 1965 yılında Diplôme d'Etudes Supérieures (DES), Faculté de Droit et des Sciences économiques (Paris), doktorasını ise 1969 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde tamamladı. 1966 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde Anayasa Hukuku asistanı olarak çalışmaya başlayan Eroğul, 1973 yılında aynı fakültede Anayasa Hukuku doçenti oldu. 1982 yılında yine aynı bölümde profesör unvanını aldı. 1983 yılında Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'nın emriyle üniversiteden uzaklaştırıldı. 1990 yılında Danıştay'ın aldığı içtihadı birleştirme kararı uyarınca A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi'ndeki Anayasa Hukuku profesörlüğüne geri döndü. 2010 yılının başında emekli oldu. Yordam Kitap'tan yayınlanmış yapıtları şunlardır: *Demokrat Parti – Tarihi ve İdeolojisi* (1970; 8. Basım, 2022); *Devlet Nedir?* (1981; 6. Basım, 2019); *Birey Nedir?* (2014; 2. Basım, 2023); *Marksizm ve Birey Sorunsalı* (2018; 2. Basım, 2020); *Gençlerle Baş Başa: İnsan Olmak* (2020; 2. Basım, 2023)

Eserin Orijinal Adı:

Principes Élémentaires de Philosophie

Bu kitabın çevirmeni aleyhine dava açılmış ve yargılama sonucunda çevirmen, Ankara 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 30/12/1968 gün ve 968/382 sayılı kararı ve bunu onaylayan Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nin 15/4/1969 gün ve 315/1091 sayılı kararı ile beraat etmiştir.

Yordam Kitap: 460 • **Felsefenin Başlangıç İlkeleri** • Georges Politzer
ISBN 978-605-172-699-1 • *Çeviri*: Cem Eroğul • *Düzeltilme*: Ali Gündođan
Kapak ve İç Tasarım: Savaş Çekiç • *Birinci Basım*: Ekim 2024
© Yordam Kitap, 2024

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 44790)
Çatalçeşme Sokağı Gendaş Han No: 19 Kat: 3 34110 Cađalođlu - İstanbul
Tel: 0212 528 19 10 • **W:** www.yordamkitap.com • **E:** info@yordamkitap.com
www.facebook.com/YordamKitap • www.twitter.com/YordamKitap
www.instagram.com/yordamkitap

Baskı: Pasifik Ofset (Sertifika No: 44451)
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2
34310 Haramidere / İstanbul
Tel: 0212 412 17 77

FELSEFENİN
BAŞLANGIÇ
İLKELERİ

İÇİNDEKİLER

ÇEVİRMENİN ÖNSÖZÜ	13
ÖNSÖZ	15
YAYINLAYANLARIN NOTU	19

BİRİNCİ KISIM FELSEFE SORUNLARI (MESELELERİ)

Giriş	23
I. — Felsefeyi öğrenmeye niçin çalışmalıyız?	23
II. — Felsefeyi öğrenmek zor mudur?	24
III. — Felsefe nedir?	24
IV. — Materyalist felsefe nedir?	25
V. — Materyalizm ile Marksizm arasındaki ilişkiler nelerdir?	26
VI. — Burjuvazinin Marksizme karşı mücadelesi	28

BİRİNCİ BÖLÜM

FELSEFENİN TEMEL SORUNU	30
I. — Felsefeyi öğrenmeye nasıl başlamalıyız?	30
II. — Dünyayı açıklamanın iki yolu	31
III. — Madde ve ruh	31
IV. — Madde nedir? Ruh nedir?	32
V. — Felsefenin temel sorusu veya sorunu	32
VI. — İdealizm ya da materyalizm	33

İKİNCİ BÖLÜM

İDEALİZM	36
I. — Ahlaki idealizm ve felsefi idealizm	36
II. — Berkeley'in idealizmini niçin incelemeliyiz?	37
III. — Berkeley'in idealizmi	39
IV. — "İdealistçe" akıl yürütmenin sonuçları	42

V. — İdealizmin iddiaları ve kanıtları	42
1. Ruh maddeyi yaratır	43
2. Dünya, düşüncemizin dışında yoktur	43
3. Şeyleri yaratan bizim fikirlerimizdir	43

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MATERYALİZM	45
I. — Materyalizmi öğrenmeye niçin çalışmalıyız?	45
II. — Materyalizm nereden geliyor?	46
III. — Materyalizm nasıl ve niçin gelişti?	47
IV. — Materyalistlerin ilkeleri ve kanıtları nelerdir?	48

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İDEALİST Mİ, YOKSA MATERYALİST Mİ HAKLI?	51
I. — Meseleyi nasıl koymalıyız?	51
II. — Dünyanın sadece düşüncemizde var olduğu doğru mudur?	52
III. — Fikirlerimizin şeyleri yarattığı doğru mudur?	54
IV. — Ruhun maddeyi yarattığı doğru mudur?	55
V. — Materyalistler haklıdır ve bilim, onların iddialarını ispat etmektedir	57

BEŞİNCİ BÖLÜM

ÜÇÜNCÜ BİR FELSEFE VAR MIDIR? BİLİNEMEZCİLİK	58
I. — Niçin bir üçüncü felsefe?	58
II. — Bu üçüncü felsefenin akıl yürütme tarzı	59
III. — Bu felsefe nereden gelir?	60
IV. — Vardığı sonuçlar	61
V. — Bu “üçüncü” felsefe nasıl çürütülebilir?	63
VI. — Sonuç	65

İKİNCİ KISIM FELSEFİ MATERYALİZM

BİRİNCİ BÖLÜM

MADDE VE MATERYALİSTLER	69
I. — Madde Nedir?	69

II. — Birbirini izleyen madde teorileri	70
III. — Materyalistlere göre madde nedir?	71
IV. — Mekân, zaman, hareket ve madde	72
V. — Sonuç	73

İKİNCİ BÖLÜM

MATERYALİST OLMANIN ANLAMI NEDİR?	75
I. — Teori ile pratiğin birliği	75
II. — Düşünce alanında materyalizm taraftarı olmanın anlamı nedir?	76
III. — Pratikte (Uygulamada) nasıl materyalist olunur?	78
1. Meselenin birinci yönü	78
2. Meselenin ikinci yönü	79
IV. — Sonuç	81

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MATERYALİZMİN TARİHİ	82
I. — Bu tarihi öğrenmeye çalışmanın gerekliliği	83
II. — Marksizm öncesi materyalizm	84
1. Yunan ilkçağı	84
2. İngiliz materyalizmi	86
3. Fransa'da materyalizm	87
4. 18. yüzyıl materyalizmi	89
III. — İdealizm nereden gelir?	92
IV. — Din nereden gelir?	92
V. — Marksizm öncesi materyalizmin değeri	94
VI. — Marksizm öncesi materyalizmin kusurları	96

ÜÇÜNCÜ KISIM METAFİZİĞİN İNCELENMESİ

TEK BÖLÜM

“METAFİZİK YÖNTEM” NEDİR?	103
I. — Bu yöntemin ayırdedici nitelikleri	104
1. Birinci niteliği: özdeşlik ilkesi	105
2. İkinci niteliği: şeylerin birbirlerinden kesin olarak ayrılması, soyutlanması	107

3. Üçüncü niteliği: sonsuz (ebedi) ve aşılmaz bölmeler	109
4. Dördüncü niteliği: zıtların karşıtlığı	110
II. — Toparlayalım	111
III. — Metafiziğin tabiat (doğa) anlayışı	112
IV. — Metafiziğin toplum anlayışı	114
V. — Metafiziğin düşünce anlayışı	115
VI. — Mantık nedir?	116
VII. — “Metafizik” sözcüğünün açıklanması	118

DÖRDÜNCÜ KISIM DİYALEKTİĞİN İNCELENMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

DİYALEKTİĞİN İNCELENMESİNE GİRİŞ	123
I. — Ön tedbirler	123
II. — Diyalektik yöntem nereden doğdu?	125
III. — Diyalektik niçin uzun zaman metafizik anlayışın egemenliği altında kalmıştır?	126
IV. — 18. yüzyıl materyalizmi, niçin metafizikti?	128
V. — Diyalektik materyalizm nasıl doğdu: Hegel ve Marx	130

İKİNCİ BÖLÜM

DİYALEKTİĞİN YASALARI (KANUNLARI) BİRİNCİ YASA:

DİYALEKTİK DEĞİŞME	133
I. — Diyalektik hareketten ne anlaşılır?	133
II. — “Diyalektığe göre, nihai, mutlak, kutsal hiçbir şey yoktur...”	135
III. — Süreç	137

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İKİNCİ YASA: KARŞILIKLI ETKİ	140
I. — Süreçler zinciri	140
II. — 19. yüzyılın büyük keşifleri	144
1. “Canlı hücrenin ve gelişiminin keşfi”	144
2. Enerjinin dönüşümünün keşfi	144
3. İnsanlarda ve hayvanlarda evrimin keşfi	145

III. — Tarihi gelişim veya sarmal (helezoni) gelişim	145
IV. — Sonuç	146

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÜÇÜNCÜ YASA: ÇELİŞKİ	148
I. — Hayat ve ölüm	149
II. — Şeyler, dönüşüp kendi zıtları haline gelirler	150
III. — Olumlama, inkâr (yadsıma) ve inkârın inkârı (yadsımanın yadsınması)	153
IV. — Toparlayalım	156
V. — Zıtların birliği	158
VI. — Kaçınılması gereken yanlışlar	159
VII. — Diyalektiğin pratik sonuçları	161

BEŞİNCİ BÖLÜM

DÖRDÜNCÜ YASA: NİCELİĞİN NİTELİĞE DÖNÜŞÜMÜ

VEYA HAMLELİ İLERLEYİŞ YASASI	164
I. — Reformlar veya devrim	164
1. Siyasetin verdiği kanıtlar	164
2. Tarihin verdiği kanıtlar	165
3. Bilimin verdiği kanıtlar	166
II. — Tarihi materyalizm	168
1. Tarihi nasıl açıklamalı?	168
2. Tarih insanların eseridir	169

BEŞİNCİ KISIM TARİHİ MATERYALİZM

BİRİNCİ BÖLÜM

TARİHİN GÜDÜCÜ KUVVETLERİ	175
I. — Kaçınılması gereken bir yanlış	175
II. — “Toplumsal varlık” ve bilinç	176
III. — İdealist teoriler	177
IV. — “Toplumsal varlık” ve hayat şartları	178
V. — Sınıf mücadeleleri, tarihin hareket ettirici kuvveti	179

İKİNCİ BÖLÜM

SINIFLAR VE İKTİSADİ ŞARTLAR NEREDEN GELİR?	182
I. — İlk büyük işbölümü	183
II. — Toplumun sınıflara ilk bölünmesi	184
III. — İkinci büyük işbölümü	184
IV. — Toplumun sınıflara ikinci bölünmesi	185
V. — İktisadi şartları belirleyen nedir?	186
VI. — Üretim tarzları (biçimleri)	187
VII. — Dikkat edilecek noktalar	188

ALTINCI KISIM

DİYALEKTİK MATERİYALİZM VE İDEOLOJİLER

TEK BÖLÜM

DİYALEKTİK YÖNTEMİN İDEOLOJİLERE UYGULANMASI	193
I. — Marksizm için, ideolojilerin önemi nedir?	193
II. — İdeoloji nedir? (İdeolojik etmenler ve ideolojik biçimler)	194
III. — İktisadi yapı ve ideolojik yapı	195
IV. — Doğru bilinç ve yanlış bilinç	198
V. — İdeolojik etmenlerin etki ve tepkileri	199
VI. — Diyalektik tahlil (çözümleme) yöntemi	202
VII. — İdeolojik mücadelenin gerekliliği	203
VIII. — Sonuç	205
Alfabetik Dizin	206

ÇEVİRMENİN ÖNSÖZÜ

Bu kitabın birinci ve ikinci basımları, Ekim 1966 ile Şubat 1969'da Sol Yayınları, üçüncü basımı ise Nisan 1974'te Doğan Yayınevi tarafından yapıldı. Aradan elli yıl geçti. O yıllarda başlayan neoliberal saldırı, hem sosyalist solu, hem sosyal demokrat solu, hem de antiemperyalist ulusal solu yenerek dünya çapında emperyalizmin zaferiyle sonuçlandı.

Kitabın esasını oluşturan ders notlarının tutulduğu 1935-36 ders yılının üzerinden seksen dokuz yıl, kitabın Fransızca aslının basıldığı 1963 yılının üzerinden altmış bir yıl geçti. Peki o halde şimdi bir dördüncü basıma girişmenin gerekçesi ne olabilir?

Uzun süre yeni bir basıma yaşmamamın nedeni şu can alıcı sorulardır: Gerçeğin bütün somut ayrıntılarıyla göz önünde bulundurulmasını şart koşan bir yöntem, soyut olarak nasıl anlatılabilir? Böyle bir anlatım tarzı, yöntemin doğasının gerektirdiği ciddi bilgilene yerine, kısır bir ezbercilik batağına saplanma tehlikesini yaratmaz mı? Ne yazık ki böyle bir tehlike gerçekten de vardır ve kanımca, solun yenilgiye uğramasında bunun da belirli bir payı olmuştur.

Ne var ki, son yıllarda gezegenimiz ve türümüz, ciddiyeti gitgide artan bir ölüm kalım sorunuyla karşı karşıya kaldı: nükleer silahların da kullanılabileceği bir genel savaş ve iklim bozulmasının hızla yaygınlaştırdığı dönüşü olmayan bir çevre felaketi. Bu çifte tehdidin tartışmasız kaynağı, kâr hırsı üzerine kurulu olan kapitalist düzendir. Kapitalizm kendi temelini yıkamayacağı için de,

gezegemimizi ve türümüzü kurtarmanın yegâne yolu, sosyalizmi kurmaktır.

Bu durumda, işe ta başından yeniden başlayıp sosyalist düşünme tarzının yöntemini tam bir ciddiyetle kavramaya çalışmanın zamanı gelmiş demektir. Ancak bu sefer, hiçbir yöntemin bilginin yerine geçemeyeceğini, bu kuralın diyalektik materyalist yöntem için öncelikle geçerli olduğunu asla aklımızdan çıkarmamak koşuluyla. Diyalektik “yasa”lar denen şeyler, çeşitli varlıkların *ortak özelliklerinden* başka bir şey değildir ve bu özelliklerin hepsi birden, “doğru düşüncede” gerçekten de karşımıza çıkar. Ama bunların *somut biçimi* her varlık türünde *değişiktir* ve bu fark bilinmeden bu özellikleri *saptamak olanaksızdır*. Öyleyse, bunu ısrarla vurgulamış olan POLİTZER’e artık yeniden “hoş geldin” diyebiliriz. (Kitabın dipnotları, kaynakların yeni basımları göz önünde tutularak güncellenmiştir.)

Cem Eroğul

Eylül 2024

ÖNSÖZ

Bu başlangıç bilgileri kitabı, 1935-36 ders yılında, İşçi Üniversitesi'nde, Georges Politzer'in derslerinde öğrencilerinden biri tarafından tutulmuş olan notlardan meydana getirilmiştir. Bu notların niteliğini ve önemini anlamak için, ilkin ustamızın amacını ve yöntemini belirlemek gerekir.

Bilindiği gibi, İşçi Üniversitesi, 1932 yılında küçük bir öğretmen grubu tarafından, kol emekçilerine Marksist bilimi öğretmek, çağımızı anlamalarını sağlayacak ve teknik alanda olsun, siyasi ve toplumsal alanlarda olsun, eylemlerine rehberlik edecek bir düşünme yöntemini onlara sunmak için kurulmuştur.

Georges Politzer, başından beri, İşçi Üniversitesi'nde Marksist felsefeyi, diyalektik materyalizmi öğretmeyi üzerine aldı. Resmî öğretim, bu felsefeyi bilmezlikten geldiği veya çarpıttığı için, bu öğretime daha da fazla ihtiyaç vardı.

Bu derslere katılma ayrıcalığını elde edenlerden hiçbiri –o, her yıl, her yaştan ve meslekten kimselerin katıldığı, fakat genç işçilerin çoğunlukta olduğu dinleyiciler önünde konuşurdu–, kuru ve nankör bir konuyu tecrübesiz dinleyicilere kavratmaya öylesine özenen, o kadar coşkulu, bilgili ve kardeşlik dolu bu uzun boylu, kızıl saçlı delikanlının bıraktığı derin izlenimi unutmayacaktır.

Otoritesi [yetkisi] derslerine, sert olmasını bilen, ama daima adil kalan, hoş bir disiplin verirdi; ve kişiliğinden öyle bir yaşama gücü, öyle bir aydınlık fışkırdı ki, bütün öğrencileri onu beğenir, onu severdi.

Derslerinin iyi anlaşılması için Politzer, ilk iş olarak, bütün felsefe dilini ve yalnız konuya aşına olanların anlayabileceği teknik

terimleri söz dağarcığından çıkarmıştı. Herkesin bildiği basit sözcükleri kullanmak istiyordu. Özel bir terimi kullanmak zorunda kaldığı zaman, bunu, alışılmış örneklerle uzun uzadıya açıklamayı ihmal etmezdi. Öğrencilerinden biri tartışmalarda bilgiççe sözler ettiğinde, onu düzeltir ve yakınlarının iyi bildikleri keskin hicviyle onu alaya alırdı.

Sade ve açık olmayı ister, anlattığı düşüncelerin ve teorilerin doğruluğundan ve gerçekliğinden hiçbir şey feda etmeden, daima sağduyuya hitap ederdi. Dersten önce ve sonra dinleyicileri tartışmaya sokarak, derslerini son derece canlı hale getirmeyi bilirdi. Şöyle çalışırdı: Her dersin sonunda denetleme sorusu dediği bir iki soru sorardı; bu soruların amacı, dersi özetlemek veya özel bir konuya uygulamaktı. Öğrenciler konuyu işlemek zorunda olmamakla beraber, kendilerini buna zorlayanlar ve ertesi derse yazılı bir ödev olarak getirenler çoktu. O zaman ödevi kimin yaptığını sorardı; el kaldırılır ve aramızdan birkaçını, yazdığımızı okumak ve gerektiğinde sözlü açıklamalarla tamamlamak için seçerdi. Politzer eleştirir veya kutlar ve öğrenciler arasında kısa bir tartışma yaratırdı; sonra tartışmanın öğrettiklerini özetleyerek sonuca bağlardı. Bu iş, aşağı yukarı yarım saat sürer ve bir önceki dersi kaçırmış olanlara eksiklerini tamamlama ve önceden öğrenmiş olduklarıyla bağ kurma imkânını verirdi; öğretmen de kendisinin ne ölçüde anlaşıldığını görürdü. Gerekirse, yanlış anlaşılabilir veya karmaşık olan noktaları deşerdi.

Bundan sonra, aşağı yukarı bir saat süren yeni dersine başlardı; sonunda da öğrenciler, yeni anlatılan konuda sorular sorarlardı. Bu sorular genellikle yerinde ve ilginç olurdu; Politzer bundan yararlanarak anlattıklarını daha çok açar ve dersin özünü değişik bir açıdan yeniden ele alırdı.

Konusunu derinlemesine bilen ve hayranlık uyandıracak derecede kıvrak bir zekâya sahip olan Georges Politzer, her şeyden önce dinleyicilerinin tepkisine bakardı: Her seferinde genel havayı değerlendirir ve öğrencilerinin kavrayış derecelerini aralıksız olarak

ölçerdi. Bundan dolayı onu, tutkulu bir ilgiyle izlerlerdi. Binlerce militanın yetiştirilmesine katkıda bulunmuştur ve bugün bunlar arasında sorumlu mevkilerde olanlar çoktur.

Bu öğretimin değerini anlamış olan ve onu izleme imkânından yoksun bulunan herkesi ve özellikle taşradaki arkadaşlarımızı düşünen bizler, bu derslerin yayınlanmasını istedik. Bunu düşüneceğine söz vermişti, fakat sonu gelmeyen işleri arasında bu tasarımı gerçekleştirecek zamanı bir türlü bulamadı.

Bir üst sınıfın kurulduğu İşçi Üniversitesi'nde, felsefe bölümündeki ikinci ders yılımda, Politzer'den ödevlerimi düzeltmesini isteme fırsatını buldum ve isteğine uyarak not defterlerimi ona verdim. Beğenince de kendisine, notlarıma bakarak, alt sınıf derslerini basılmak üzere kaleme almayı teklif ettim. Bunları gözden geçirip düzeltmeye söz vererek beni yüreklendirdi. Ne yazık ki, buna vakti olmadı. Uğraştığı işler gittikçe ağırlaştığından, üst felsefe sınıfının öğretmenliğini dostumuz René Maublanc'a bıraktı. Kendisine tasarımızı anlattım ve yazmış olduğum ilk dersleri gözden geçirmesini istedim. Hemen kabul etti ve beni, daha sonra Georges Politzer'e sunacağımız bu çalışmayı bitirmeye teşvik etti. Fakat savaş geldi çattı: Politzer, Hitlerci istilacılara karşı dövüşürken kahramanca öldü.

Öğretmenimiz, tasvip ettiği ve desteklediği bir çalışmaya son biçimini veremese bile, bunun ders notlarıma göre yayınlanmasını yararlı bulduk.

İşçi Üniversitesindeki felsefe derslerine, her yıl, materyalizm sözcüğünün gerçek anlamını belirterek ve bu sözcüğün anlamını çarpıtan iftiracılara karşı çıkararak başlayan Georges Politzer, materyalist filozofun ülküden (idealden) yoksun olmadığını ve bu ülküyü zafere ulaştırmak için savaşılmaya hazır olduğunu bütün gücüyle hatırlatırdı. O günden bu yana bunu, özverisiyle, bizzat ispat etmeyi bildi. Onun kahramanca ölümü, Marksizmde teori ile pratiğin birliğini anlattığı giriş dersine canlı bir örnek oldu. Marksizmi, "insanı bir makineye veya goril ya da şempanzeden

az üstün bir hayvana dönüştüren bir öğreti”¹ olarak tanıtmaya yeniden cüret edildiği bir zamanda, bir ülküye olan bu bağlılık, bu fedakârlık ve bu yüksek ahlaki değer üzerinde ısrarla durmak yararlı değildir.

Arkadaşlarımızın anısına bu türlü hakaretlere ne kadar karşı çıksak azdır. Buna cesaret edenlere, sadece, Marksist olan ve Paris İşçi Üniversitesinde öğretmenlik yapan Georges Politzer, Gabriel Péri, Jacques Solomon, Jacques Decour örneklerini hatırlatalım: Hepsi de zamanlarının önemli bir kısmını bir kenar mahallede, işçilere felsefe, ekonomi politik, tarih veya doğa bilimlerini öğretmeye hasretmekte tereddüt etmeyen, sade, candan ve iyi yoldaşlardı.

İşçi Üniversitesi, 1939’da dağıtıldı. Kurtuluştan sonra Yeni Üniversite adıyla yeniden ortaya çıktı. Kurşuna dizilenlerin yerine geçen yeni bir öğretmen grubu, eskilerin bıraktığı yerden tekrar işe koyuldu.

Bu esaslı görevimizde, hiçbir şey bizi, İşçi Üniversitesi’nin kurucularından ve ona can katanlardan birini saygıyla anmaktan fazla yüreklendiremez; ve hiçbir saygı hareketi, Georges Politzer’in *Felsefesinin Başlangıç İlkeleri*’ni yayınlamaktan daha yerinde ve daha yararlı olamaz.

Maurice LE GOAS

---

1 Muhterem Peder Panici tarafından, Paris’in Notre-Dame kilisesinde, 18 Şubat 1945’te, “Karem” [Hıristiyan orucu] dolayısıyla verilen vaaz.

YAYINLAYANLARIN NOTU¹

GEORGES Politzer'in *Felsefenin Başlangıç İlkeleri*'nin bu yeni baskısı baştan aşağı gözden geçirilmiş, bazı kısımları düzeltilmiş ve Alfabetik Dizini düzenlenmiştir. Siyasi mücadelenin aracı ve ifadesi olan ideolojik mücadelenin gittikçe daha fazla keskinleştiği bir zamanda, her dürüst zekânın aldatma girişimleri karşısında fikren silahlanmasının önem kazandığı böyle bir zamanda, okura, öncekinden daha da yetkin bir çalışma aracı sunmak, bize gerçekten de vazgeçilmez göründü. İlk baskılarımızın, bu vazgeçilmez düşünme aracını bir an önce yaygınlaştırma telaşımızın ürünü olan bazı sunum kusurları taşıdığını belirtmek, gerçeğe saygımızın gereğidir.

Böylece, Politzer'in metnini, gerektiği zaman geliştirerek, satır satır düzelttik. Elbette, öze hiç dokunmadık; düzeltmelerimiz hep biçimde kaldı.

(Politzer'in vermiş olduğu ve dostumuz Le Goas'ın notları arasında bulduğumuz) birkaç yazılı ödevi ve okuma parçasını ekledik; alfabetik dizini de baştan sona gözden geçirerek, kısa bir felsefe tarihi sözlüğü haline getirdik.

Saygıdeğer yoldaşımız Paul Langevin,² elindeki *İlkeler* nüshasında, iyi bildiği bir bilimsel konuda teferruata ait iki yanlış eliyile düzeltilmişti. Paul Langevin, yeni baskıda bu düzeltmelerin yapılmasını istiyordu. Bunlar yapılmıştır.

1 Editions Sociales, Paris, 1963.

2 Paul Langevin (1872-1946): Aşırı sağcıların 6 Şubat 1934'teki gösterilerinden sonra, An-tifaşist Düşünürler Nöbet Komitesi'nin kurucularından olan ünlü Fransız fizik bilgini.

POLİTZER'in eseri, bu durumuyla, Marksizmin temeli olan diyalektik materyalizmin öğrenilmesinde, önceki baskılardan daha iyi, vazgeçilmez bir başlangıç kitabıdır. Mücadeleci işçiye olduğu kadar lise öğrencisine de, meraklı zekâlara olduğu kadar uzmanlaşmış aydına da yarayacaktır.

Kitapta bazı eksikler olduğunu, bazı açıklamaların daha da kesinleştirilmeye ihtiyaç gösterdiğini, bazı yargıların ek açıklamalarla derinleştirilmesi gerektiğini, herkesten önce Politzer biliyordu. Ancak o, her şeyde olduğu gibi, felsefede de baştan başlamak gerektiğini biliyordu. Şu halde, bu *İlkeler* kitabının öğrettiklerini, bir başlangıç eğitimi olarak görmeliyiz.

Her dersin sonuna Politzer'in okunmasını öğütlediği parçaların listesini ve denetleme sorularını koymaya özen gösterdik.

Bu soruların iki tür okur için çok önemli olduğunu düşünüyoruz:

1° Öğrenciler, yani kitabı okumakla yetinmeyip onu öğrenmek isteyenler için. Bunlara, öğütlenen okuma parçalarıyla her dersi tamamladıktan sonra, kitabı kapayıp sorulan soru veya sorular üstünde düşünmeyi, bunlara kafalarında veya daha iyisi yazıyla cevap vermelerini tavsiye ederiz. Öğrenci, daha sonra kitaba bakarak, dersten aklında kalanı denetleyecektir.

2° Öğretmenler, yani bu kitaptan, bir Marksist çalışma grubunda öğretimin temeli olarak yararlanmak isteyecekler için. Sorular bunlara, öğretimlerini canlı kılma, verimli tartışmalar açma imkânını verecektir.

Ve nihayet bu kitap, herkese, girişindeki açıklamalarla ve denetleme sorularıyla, kendisini uygulamada kanıtlamış olan mükemmel bir öğretim yöntemi sunacaktır.

BİRİNCİ KISIM

FELSEFE SORUNLARI
(MESELELERİ)

GİRİŞ

- I. — Felsefeyi öğrenmeye niçin çalışmalıyız?
- II. — Felsefeyi öğrenmek zor mudur?
- III. — Felsefe nedir?
- IV. — Materyalist (Maddeci) felsefe nedir?
- V. — Materyalizm (Maddecilik) ile Marksizm arasındaki ilişkiler nelerdir?
- VI. — Burjuvazinin Marksizme karşı mücadelesi.

I. — Felsefeyi öğrenmeye niçin çalışmalıyız?

Bu eser boyunca niyetimiz, materyalist felsefenin başlangıç ilkelerini tanıtmak ve açıklamaktır.

Niçin? Çünkü Marksizm, diyalektik materyalizm felsefesine ve yöntemine sıkı sıkıya bağlıdır. Öyleyse, Marksizmi iyi anlamak ve burjuva teorilerinin iddia ve kanıtlarını çürütmek için olduğu kadar, etkili bir siyasi mücadeleye girişmek için de bu felsefeyi ve bu yöntemi incelemek zorunludur.

Gerçekten de, Lenin'in dediği gibi, “devrimci teori olmadan, devrimci hareket de olamaz.”¹ Bu, her şeyden önce, teoriyi pratiğe bağlamak gerekir, demektir.

Pratik nedir? Pratik, *gerçekleştirme* anlamına gelir. Örneğin, sanayi ve tarım, bazı teorileri (kimya, fizik veya biyoloji teorilerini) gerçekleştirirler (yani onları hayata geçirirler).

Teori nedir? Gerçekleştirmek istediğimiz şeyler hakkındaki *bilgidir*.

1 V.İ. Lenin, *Ne Yapmalı?*, çeviren İsmail Yarkin, İnter Yayınları, 2. Basım, 1997, s. 29.

Sadece pratik düzeyinde kalınabilir, fakat bu takdirde gerçekleştirmeye ancak alışkanlıkla mümkün olabilir. Sadece teorik olarak kalınabilir, fakat bu takdirde düşünülenlerin gerçekleştirilmesi çoğu zaman imkânsız olur. Öyleyse teori ile pratik arasında bağlantı olması gereklidir. Bütün mesele, bu teorisinin ne olması gerektiğini ve pratikle bağlantısının ne olacağını bilmektir.

Mücadeleci bir işçinin doğru hareket edebilmesi için doğru bir tahlil ve akıl yürütme yöntemine sahip olması gerektiğini düşünüyoruz. Ona, hazır çözüm yolları veren bir dogmadan ibaret bir yöntemin değil, hiçbir zaman aynı olmayan olayları ve şartları hesaba katan bir yöntem, teori ile pratiği ve düşünce ile hayatı birbirinden ayırmayan bir yöntem gerektiğini düşünüyoruz. İşte bu yöntem, Marksizmin temeli olan ve açıklamayı hedeflediğimiz diyalektik materyalizm felsefesinin içinde vardır.

II. — Felsefeyi öğrenmek zor mudur?

Genellikle, işçilerin felsefeyi öğrenmesinin çok zor olduğu bunun için özel bilgiler gerektiği sanılır. Burjuva ders kitaplarının bu düşünceleri doğrulayacak ve işçileri yıldırarak tarzda yazılmış olduğunu itiraf etmek gerekir.

Genel olarak öğrenimin ve özel olarak felsefenin taşıdığı zorlukları inkâr etmeyi aklımızdan geçirmiyoruz; fakat bu zorluklar pekâlâ aşılabılır, çünkü bunlar, her şeyden önce, çoğu okurumuz için konunun yeni olmasından kaynaklanır.

Baştan itibaren, konuyu açıklığa kavuşturmaya çalışırken, zaten okurları, günlük dilde anlamı bozulmuş bulunan sözcüklerin kimi tanımlarını yeniden gözden geçirmeye davet edeceğiz.

III. — Felsefe nedir?

Halk dilinde filozof denince, ya havalarda yaşayan biri, ya da olanı biteni kendisine fazla “dert etmeyen” [kalender] biri anlaşılır. Oysa tam tersine, filozof, belirli sorulara açık cevaplar getirmek isteyen biridir. Felsefenin, evrenin sorunlarına (Dünya nereden

geliyor? Biz nereye gidiyoruz? vs.) cevap vermek istediği düşünülürse, filozofun çok şeyle uğraştığı ve söylenenin aksine, olanı biteni kendisine fazlasıyla “dert eden” biri olduğu görülür.

Öyleyse, felsefeyi tanımlamak için, felsefenin evreni, tabiatı açıklamak istediğini, *en genel meseleleri incelediğini* söyleyeceğiz. Daha az genel olan sorunlar, bilimler tarafından incelenir. Öyleyse, felsefe, bilimlere *dayanmak* ve onlara *bağlı olmak* anlamında, bilimlerin uzantısıdır.

Marksist felsefenin, bütün sorunlar için bir çözüm yöntemi getirdiğini ve bu yöntemin, materyalizm denen şeyin bir parçası olduğunu hemen ekleyelim.

IV. — Materyalist felsefe nedir?

Burada da, hemen işaret etmemiz gereken bir karışıklık var; kabaca, materyalist [maddeci], kendini maddi zevklere adanmış insan anlamında kullanılmaktadır. İçinde *madde* sözcüğü bulunan materyalizm [maddecilik] sözcüğüyle oynanarak, bu terime tamamen yanlış bir anlam verilmiştir.

Sözcüğün bilimsel anlamında materyalizmi incelerken, ona gerçek anlamını yeniden vereceğiz. Göreceğimiz gibi, materyalist olmak, bir ölkü sahibi olmaya ve bunu zafere ulaştırmak için mücadele etmeye engel değildir.

Felsefenin, dünyanın en genel sorunlarına bir açıklama aradığını söyledik. Fakat bu açıklama, tarih boyunca hep aynı olmamıştır.

İlk insanlar, tabiatı, dünyayı açıklamaya çalışmışlar, fakat başaramamışlardır. Gerçekten de, dünyayı ve çevremizdeki olayları açıklamamızı sağlayan, bilimdir. Ne var ki, bilimlerin ilerlemesini sağlayan buluşlar çok yenidir.

Demek ki, ilk insanların bilgisizliği, onların araştırmalarına bir engeldi. Bunun içindir ki, tarih boyunca, bu bilgisizlik yüzünden dünyayı tabiatüstü güçlerle açıklamak isteyen *dinlerin* ortaya çıktığını görüyoruz. Dinlerin yaptığı açıklama, bilime aykırıdır. Bu arada, yüzyıllar boyunca bilim yavaş yavaş geliştikçe, insanlar, bilim-